

CABRILS RECUPERA UN MAPA PARCEL·LARI DEL 1849

Amb aquesta comunicació es vol explicar el procés de recuperació del mapa parcel·lari de Cabrils, un dels primers mapes parcel·laris realitzats a Catalunya i un bé documental de gran importància per a la història del municipi.

En primer lloc, es fa una descripció física del document emmarcada dins del context històric. Després, es descriu el procés de degradació que ha patit fins a poder ser restaurat in extremis, entre els anys 2013 i 2014, per una restauradora professional. Finalment, es detalla la importància de recuperar un document com aquest per a la història local.

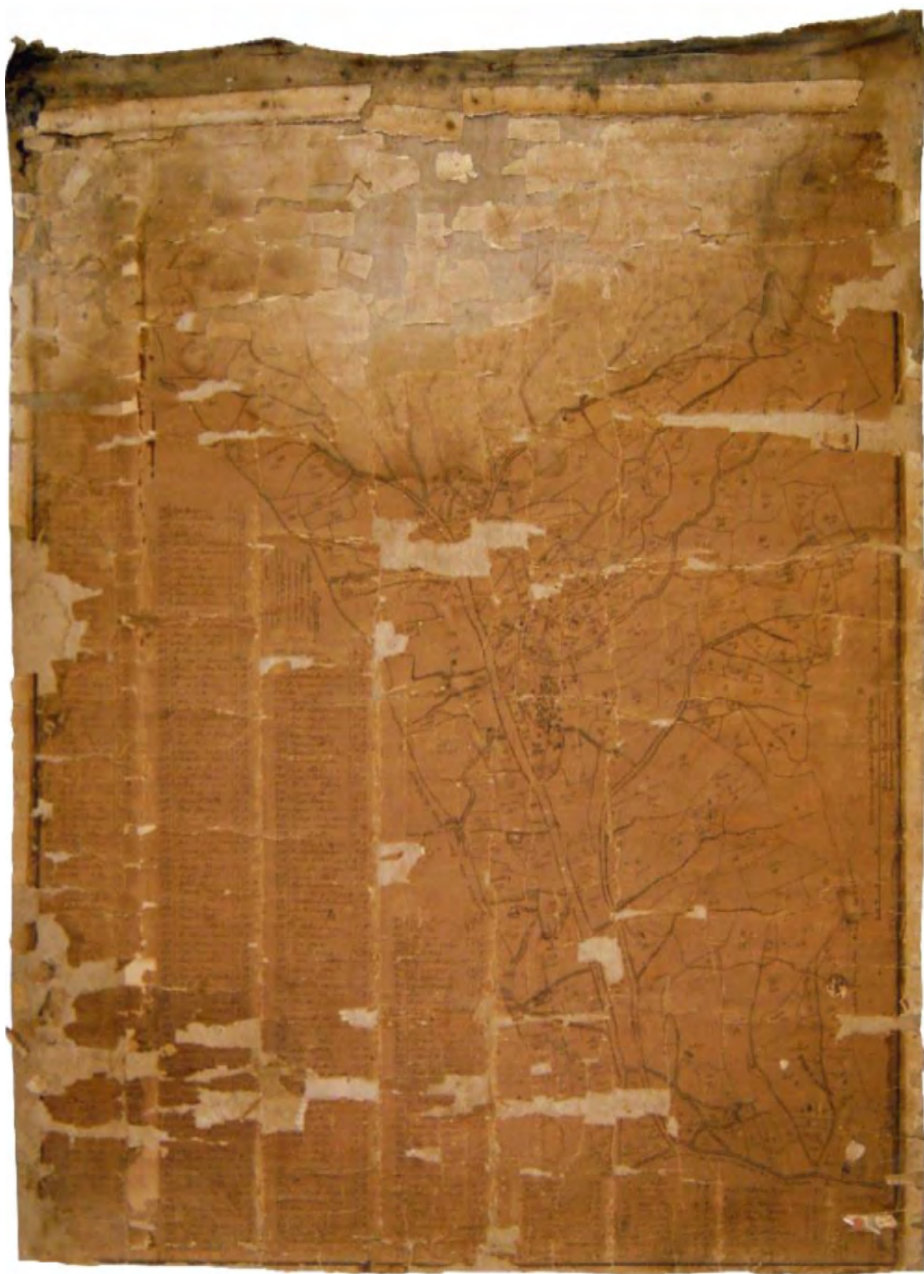
En el procés de restauració s'ha comptat amb la col·laboració de la Sra. Carme Montaner, Cap de la Unitat Cartoteca de Catalunya i del Grup d'Estudis Històrics de Cartografia, de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya; l'Arxiu Nacional de Catalunya i la Sra. Montserrat Florensa Flix, Diplomada en Conservació i Restauració, especialitat document gràfic per l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ.

Es tracta d'un mapa parcel·lari datat del 19 de novembre de 1849, que porta la següent llegenda: "Plano Estadístico de Santa Cruz de Cabrils, de las fincas i sus propietarios en el mes de, 19 de Noviembre de 1849." Forma part dels plànols parcel·laris aixecats entre els anys 1845 i 1895 a diversos municipis de Catalunya, fruit de la reforma fiscal que pretenia tenir un control més exhaustiu de la contribució d'Immobles, Cultius i Ramaderia.

També s'hi pot llegir l'escala: "Escala mandada por Real Orden de 24 de Julio de 1846", i "Escala de este plano ¼ de la masidada" amb la signatura a la part inferior dreta, del topògraf o agrimensor de la qual només queda una minsa part de la rúbrica.

El manuscrit està realitzat en un suport de paper, de 98 x 73 cm., a una sola tinta i encolat posteriorment damunt d'una tela. Havia estat penjat, des de la seva execució fins als anys noranta del segle XX, en una de les parets del Consistori. Malgrat tenir més de cent anys, el seu estat era bo, tot i que l'exposició a la claror del sol, la llum artificial i els contaminants propis de l'època (calefacció, fum de les cigarretes, insectes...) l'havien engroguit molt.

*Plano Estadístico de Santa Cruz de Cabrils,
de las fincas i sus propietarios en el mes de, 19 de Noviembre de 1849.
(Fot. L. Bosch)*

ANTECEDENTS HISTÒRICS.

Històricament, la vall de Cabrils amb el Sant Crist, havien estat veïnats, de Sant Genís de Vilassar. Fins a l'any 1821 Cabrils no en va obtenir la separació administrativa, i l'any 1823 ho faria el barri del Sant Crist que s'annexionaria, de manera lògica, al poble de Cabrils.

Prova d'això la tenim en el plànol manuscrit, conservat a l'Arxiu Diocesà de Barcelona, datat del 2 d'octubre de 1777, amb tot el terme que llavors comprenia Vilassar. Aquest document s'hauria realitzat des de Cabrils, amb la voluntat de demostrar la seva capacitat per mantenir una parròquia pròpia. Segons J. Samon, es tractaria d'un mapa realitzat per un pagès del veïnat de Cabrils anomenat Joan Mas Riera, que en documentació diversa apareix com a geògraf expert; fill de Joan i Antònia, nascut el 28 de maig de 1730 i mort el 1809.

Està realitzat en color, amb un gran realisme, i del qual cal destacar el detall de les imatges, la ubicació de cases i parcel·les, camins, turons, la delimitació dels diferents veïnats, etc. A la part del darrera, ordenats alfabèticament, el nom i cognom dels propietaris dels veïnats de Cabrils i del Sant Crist, amb les cases, la composició de cada família, adults, infants, i el nombre de peces de terra que tenen en possessió; es tracta de camps, vinyes, horts, terrenys erms, arbres, i la collita de gra, vi i cànem, expressat en quarteres, càrregues i arroves. En el seu encapçalament es pot llegir:

“Descripción topográfica del lugar i Término de Sa. Ginés de Villaffar, Obispado de Barcelona, Corregimiento de Matar. Con individuación de los Vecindarios de San Juan del Mar, de San Chrif, y de Cabrils; de la diftancia de la Iglefia de efte a la de la Matriz; de las dos Rieras, y Monte de San Sebaftian que median entre dichas Iglefias, con la tierra, que juntas tienen de tenuta 6575 quarteras 6 Cortanes con dos picotines; que del citado nº de piezas de tierra poffehen 403 los Vecinos de Cabrils, afaber 391 en fu diftinguido Vezindario, y las 12 refntantes las poffehen a la parte de Villaffar, I que de unas, y otras fatiffazen los diefmos, o primincias al cura Parroco de San Ginez de Villaffar todos los Años, en cuya Parroquia en el día fe hallan confruidas 514 Cafas comprehendidos los Vezindarios, efto es, 93 el de Cabrils, 6 el de Sn Chrif, 181 en el del mar, y las refntantes 234 en el mifmo Lugar, y fus extremidades poer cuyas Cafas, fincas, tierras, y demás ramos contribuye efte Pueblo de Real tributo todos los Anyos al Real Patrimonio 32719, Reales de Ardites de cuya cantidad contribuye el Vecindario de Cabrils 8648 reales, y 15 ardites, fin que eftas partidas comprendan los Perfonaes folteros, ni de los Matriculados. I que juntas tienen en de tenuta 2012 = quarteras, con 5 cortanes. Oy dia 2 de Obre Anyo del Sr de 1777.”

La reforma fiscal que va donar lloc a l'execució del mapa parcel·lari, objecte d'aquest treball, no era la primera duta a terme. Ja al segle XVIII els governants del moment més moderats, havien intentat posar en marxa un seguit de mesures fiscals, la principal de les quals va ser l'aixecament d'un cadastre general.

Com s'ha dit anteriorment, el mapa parcel·lari objecte d'aquest estudi, forma part d'un seguit de mapes que s'aniran realitzant arreu de Catalunya. La reforma fiscal s'implanta a tota la Península Ibèrica, perquè, en aquella època, encara no es disposa d'una base estadística fiable per a l'estimació i el repartiment de l'impost. I tot i que existien els llibres d'amidaments de les terres, cap s'havia complementat amb mapes fins al 1849. El primer, el trobem a Barcelona justament l'any 1849 i, a causa de l'èxit que va tenir, es van estendre ràpidament per la resta de la província.

La confecció d'aquests mapes estava reservada als agrimensors titulats. Fins ben bé a meitat del segle XIX, pràcticament no existia regulació en el camp de l'agrimensura (branca de la topografia destinada a la delimitació de superfícies, el mesurament d'àrees i la rectificació de límits). Els especialistes en aquest camp comencen a formar-se a partir d'aquest moment.

Aquests documents servien per a deixar constància de les propietats i de les persones de cada municipi, però també per resoldre els casos de conflicte fiscal que havien de pagar els terratinents envers el que demanava l'Estat. I els ajuntaments es van animar a fer aquests mapes, malgrat que el finançament anés a càrrec seu. En el cas de Cabriels, les actes de l'any 1849 i parcialment els anys posteriors, han desaparegut i no s'ha localitzat, fins ara, cap altre document que en parli.

Existeix una ordre de la Hisenda espanyola de l'any 1849 adreçada als ajuntaments de Vilassar de Mar, el Masnou i Teià per a la revisió de padrons i cadastre. És possible que l'ordre es fes extensiva a Cabriels. Tot i que el nom de l'autor s'ha perdut, (només se'n conserva part de la rúbrica) , després de la neteja, s'ha pogut recuperar l'any en què va ser efectuat, (19 de novembre de 1849).

Curiosament, a la comarca del Maresme hi ha una gran quantitat de pobles on s'aixequen aquests tipus de mapes (Cabrera de Mar, Teià, El Masnou, Tordera...). Tots ells tenen les mateixes característiques:

- Són una font manuscrita creada amb una clara finalitat fiscal.
- En tots ells s'hi representen els límits de les propietats i les parcel·les existents.
- S'hi poden llegir els noms i cognoms dels propietaris i arrendataris.
- Contenen informació toponímica, geogràfica i estadística de cada una de les parcel·les, la superfície i el tipus de conreu.
- L'escala amb què ha estat realitzat.

Ara bé, per comptes de crear un cadastre, sustentat per la distribució de la càrrega fiscal en el mesurament i l'avaluació de les propietats, la gestió de la contribució va acabar recolzada en uns simples inventaris de la propietat, que estaven basats en la declaració dels contribuents davant els seus ajuntaments: els

emmirallaments. I aquest va ser el sistema emprat durant la segona meitat del segle XIX, sistema que va permetre l'ocultació de propietaris i el frau fiscal dins del sistema tributari espanyol.

No obstant això, la implantació d'aquesta reforma permetrà la creació d'una no menyspreable documentació fiscal, com les cartilles d'avaluació, els registres estadístics de la propietat rústica, els emmirallaments i els plànols parcel·laris. Tant els registres estadístics com els parcel·laris constitueixen una font documental fonamental de primer ordre per al coneixement del paisatge d'aquella època, és a dir, per a la reconstrucció del paisatge rural o l'estudi de les estructures agràries del segle XIX. En estudiar aquest paisatge, podrem apropar-nos a cadascun dels elements que el formen: camins, cases, molins, creus de terme, llocs de culte, toponímia, etc., i no només això; endinsant-nos en el seu estudi podrem comprendre les relacions que existeixen entre aquest paisatge i la societat que hi viu. Cal tenir present que la majoria de canvis esdevinguts en el paisatge són el resultat de canvis demogràfics, socials, econòmics, polítics i religiosos en un moment determinat de la nostra història.

ITINERARI FÍSIC DEL BÉ I ESTAT GENERAL DEL MAPA ABANS DE LA RESTAURACIÓ.

Amb motiu de la reforma de l'edifici Consistorial als anys noranta del segle XX, aquest mapa queda en desús i es diposita, juntament amb altra documentació històrica, als baixos d'una fàbrica tèxtil que havia entrat a formar part del patrimoni immoble de l'Ajuntament.

Amb els aiguats de l'any 1996, la planta baixa de l'edifici s'inunda. Es malmet molta de la documentació històrica del municipi, i el mapa, salvat in extremis de la inundació, entra a formar part del fons del llavors anomenat Museu-Arxiu Municipal de Cabriels, Ca l'Arrà. Es diposita en el calaix d'una antiga calaixera, i allí roman, sense cap més altra protecció durant alguns anys, fins que el propietari sol·licita recuperar de nou la casa. Arran d'aquest fet, el museu s'ha de desmantellar i l'única solució que l'Ajuntament facilita en aquell moment és la cessió de la part posterior de la masoveria del Mas Maria i l'edifici de l'Aigua Picant per a emmagatzemar les peces amb caràcter "interi".

L'any 2000, es procedeix a fer un inventari del fons. El mapa parcel·lari que tothom donava per perdut es localitza a l'interior d'una calaixera. El seu estat començava a ser preocupant, ja que malgrat haver estat a les fosques durant anys, la humitat de l'indret l'havia començat a afectar. Es realitza un informe adreçat al Consell de Gestió i a la Junta de Govern de l'Ajuntament, explicant les raons i la necessitat de restaurar el bé. Però l'administració d'aquell moment i membres del mateix Consell de Gestió no hi donen cap mena d'importància, malgrat la insistència d'altres, realment preocupats per la salvaguarda d'aquest patrimoni documental. El projecte no prospera.

L'any 2005, arran d'un incendi d'origen vandàlic en un edifici històric del municipi, es localitza un segon mapa datat, aquesta vegada, de l'any 1870, amb la següent llegenda: *“Mapa del pueblo y término de Sta Cruz de Cabrils según el apéo del año 1850”*

Amb la descoberta d'aquest nou document, novament es redacta un informe adreçat a la Regidoria de Cultura i al Consell de Gestió del Museu-Arxiu Municipal del quals s'exposa el següent contingut:

“Una vegada més volem alertar-vos de l'estat de precarietat en que ens trobem i de la urgència que tenim per tal de conservar els elements que formen part del patrimoni del nostre poble. Els volem recordar que som responsables del patrimoni natural, cultural, material i immaterial del municipi de Cabrils, i és per això que els membres que componen la seva Junta tenen com a primera obligació, protegir, i promoure aquest patrimoni i els recursos humans, físics i financers de què es disposa per aconseguir tal objectiu.

Una vegada més, el nostre fons corre perill. Destaquen dos documents únics, i per tant, irrepetibles, que són dos mapes parcel·laris de Cabrils del segle XIX, concretament de l'any 1849 i 1870.

El suport d'aquests dos mapes és molt feble i requereix una actuació que garanteixi la seva perdurabilitat, així com reproduir còpies digitalitzades per tal d'afavorir l'accés a un ventall d'usuaris (estudiants, investigadors...) que en un futur vulguin fer un estudi històric, etnològic, etc.

Cal tenir present que, per la seva especial composició física – química, tendeixen a degradar-se d'una manera irreversible. Així, hem de ser els garants de la preservació d'aquestes dues fonts històriques.

L'excés d'humitat ha afavorit el desenvolupament de fongs i microorganismes. Tots dos es troben adherits a una tela i la seva superfície, erosionada en molts indrets, ha anat adquirint un color grogós, amb taques marronoses degut a una acumulació de ferro, a més a més dels senyals de deposicions d'insectes”.

A finals d'any, des de l'Ajuntament de Cabrils es duen a terme els primers contactes amb la Cap del Servei de Restauració de l'Arxiu Nacional de Catalunya, a qui s'exposa la problemàtica i sol·licita consell per a la seva eventual restauració. El 30 de gener de 2006 es rep la resposta següent: *“...sentim comunicar-vos que el taller de restauració de l'Arxiu Nacional de Catalunya no pot assumir en aquests moments la seva restauració donat el gran volum de feina que té pendent de realitzar”*.

PER SEGONA VEGADA EL PROJECTE QUEDA ATURAT.

L'any 2010, el Consistori convida el Consell de Gestió a desmantellar el magatzem per tal d'habilitar-ho com a “Hotel d'Entitats del Poble”.

En el projecte de remodelació de la Masoveria del Mas Maria no es contempla l'Entitat, i el fons del Museu acaba encabit en un soterrani anomenat de Can

Farga, inundable. L'any 2011, l'autora d'aquest text accedeix per primera vegada al soterrani, descobrint un espectacle de desolació. El mapa de 1870 havia desaparegut i el de 1849 es trobava damunt d'una taula, sense cap mena de protecció.

Davant d'aquests fets, es procedeix a la realització d'un informe tècnic adreçat al Consell Rector de l'Ajuntament, amb còpia a l'Arxiu Nacional de Catalunya, i a l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Posteriorment es sol·licita poder accedir al magatzem per tal de protegir el mapa del procés de degradació. L'actuació consisteix a treure les barres de fusta corcades que tenia originàriament a cada extrem, neteja superficial d'excrements i deshumificació lenta durant un període de tres setmanes, després del qual es col·loca dins d'una caixa construïda per a tal efecte i es diposita a l'arxiu municipal, prèvia instància.

A principis de l'any 2012, l'Ajuntament es posa mans a l'obra i s'inicien els contactes amb la Sra. Carme Montaner, Cap de la Cartoteca de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Després de diverses entrevistes, es redacta un conveni per tal de procedir a la digitalització del mapa.

Paral·lelament es realitzen els contactes amb l'Arxiu Nacional de Catalunya i amb una restauradora especialitzada, Montserrat Florensa Flix.

El mes de març de l'any 2013, l'Arxiu Nacional de Catalunya respon que l'informe realitzat és correcte i que malgrat no poder assumir el cost de la restauració del mapa parcel·lari, facilitaran les instal·lacions i els materials necessaris a la restauradora. Finalment, entre el mes de novembre de 2013 i febrer de 2014, Montserrat Florensa du a terme la restauració.

PROCÉS DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ:

Atès l'estat de degradació avançat del mapa, es va creure preferible sotmetre'l a un escanejat previ a l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Després es va dipositar a l'Arxiu Nacional de Catalunya on la restauradora Montserrat Florensa va posar-se mans a l'obra. Aquest procés ha consistit en:

- Digitalització original
- Conservació de l'original en una carpeta rígida.
- Reproducció de l'original mida real i emmarcament de la còpia digitalitzada.

Un cop finalitzada la restauració del document, es torna a dur a l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya per a un escaneig definitiu. D'aquesta manera pot ser consultat via digital, a la Cartoteca de l'ICGC.

Escaneig abans de la restauració a l'ICGC. (Fot. Laura Bosch)

Escanejat definitiu INGC (Fot. L. Bosch)

EXAMEN ORGANOLÈPTIC ABANS DE LA RESTAURACIÓ:

Es tracta d'un document manuscrit original que consisteix en el dibuix d'un mapa parcel·lari molt detallat, al costat del qual hi ha un llistat numerat amb la totalitat de les parcel·les i el nom dels seus propietaris i llogaters. El mapa està emmarcat per una línia gruixuda realitzada amb tinta de color marró-negre. Aquesta tinta s'ha anat esvaint en moltes zones a causa de l'oxidació del paper i a causa de l'exposició a la llum natural i artificial del pas dels anys. La part superior està molt malmesa per la inundació patida a Can Farga.

El mapa, realitzat originàriament damunt d'un paper gruixut del tipus cartolina, de pasta mecànica, es va reforçar posteriorment de tela. El paper suport té un color blanc trencat que s'ha anat enfosquit per acció de la llum i l'oxidació de les seves fibres.

El pas del temps i els canvis de temperatura al qual ha estat sotmès, han ressecat el paper, d'aquí l'efecte clivellat i trencadís molt important que es pot observar tant a nivell vertical com horitzontal. Aquests fragments minúsculs han tingut conseqüències desastroses, ja que l'acció de l'aigua ha fet perdre el poder adhesiu de la cola; alguns d'ells han desaparegut per sempre i d'altres han perdut la seva ubicació original.

L'acció de l'aigua i la humitat dels últims anys han fet que la part superior del mapa presenti un esvaïment del color del paper i també de l'escriptura. La tela s'ha enfosquit per la presència de fongs.

La part superior del mapa és la més afectada, amb presència de fongs i microorganismes, taques d'humitat, algunes taques de cola i brutícia generalitzada com pols, excrements i cossos d'insectes, teranyines i borrisol de diversa naturalesa.

El mapa està fet a partir de dues parts de paper encolades, col·locades una al costat de l'altra. La primera d'elles és una tira o franja de paper de 86,8 x 11,8 cm., encolada a un fragment més gran de paper de les mateixes característiques que mesura 86,8 x 63 cm. La cola amb la qual han estat enganxades és d'origen animal, fet que, amb el pas dels anys, ha provocat gran quantitat de taques, però que alhora ha facilitat el desencolat. A la seva part superior hi ha els vuit foradets per on el mapa havia estat suspès a un suport de fusta rodó. Això fa pensar que l'entelat del mapa va ser posterior i que segurament és en aquest moment quan es protegiria per la part del darrera amb paper de diari per tal de donar-li més consistència.

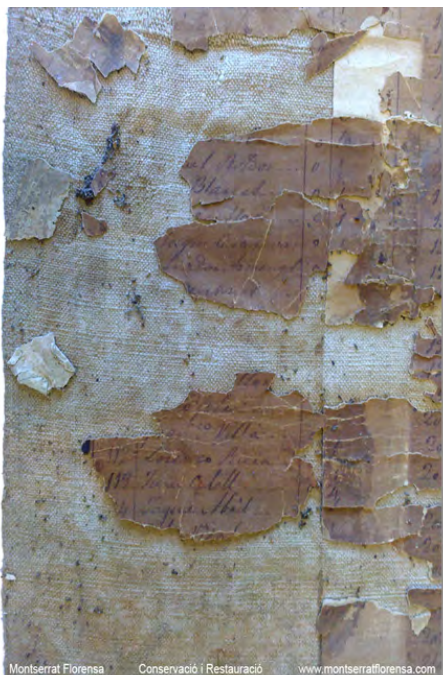
Durant l'examen, s'ha detectat, a la part dreta inferior del document, un segell de lacre petit en mal estat de conservació. No es pot llegir el nom i cognom de l'autor i només queden unes restes molt minses de la signatura.

Montserrat Florensa Conservació i Restauració www.montserratflorensa.com

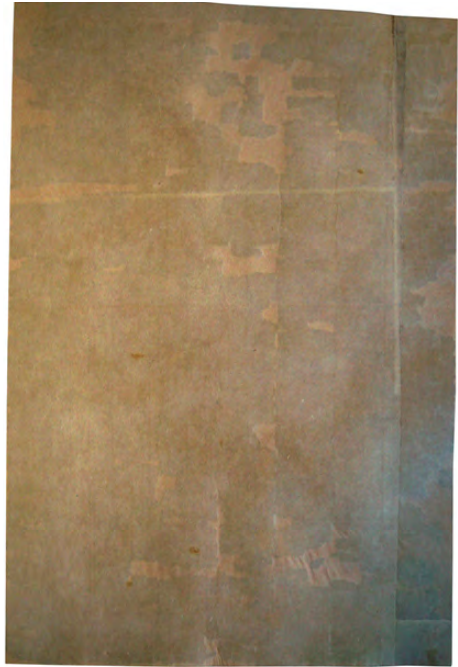
Montserrat Florensa Conservació i Restauració www.montserratflorensa.com

Montserrat Florensa Conservació i Restauració www.montserratflorensa.com

Segell i rúbrica (Fot. L. Bosch)

Tela de suport del mapa, després de la restauració. (Fot. M. Florensa)

Detall del segell, rúbrica de la signatura i data d'execució del mapa (Fot. M. Florensa)

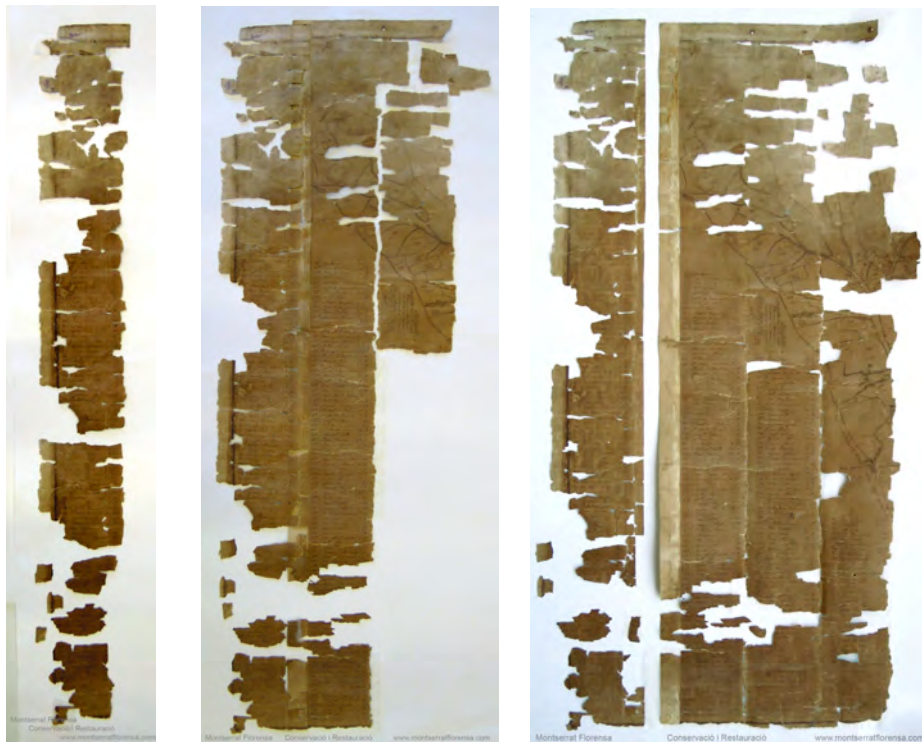

Detall del segell, durant el procés de desencolat. (Fot. M. Florensa)

RECUPERACIÓ

A causa de l'estat fràgil del suport i abans de la neteja superficial, s'han anat separant de la tela tots els fragments de manera ordenada, i dipositat sobre un suport Reemay, per seccions numerades. Després del desencolat i separació dels fragments, s'ha efectuat un tractament de neteja en sec i posteriorment els banys en aigua tèbia i calenta. S'ha aturat l'activitat fúngica amb una solució hidroalcohòlica, i finalment se li ha fet un últim bany de desacidificació i un assecat per oreig.

CONSOLIDACIÓ DEL SUPORT.

Reconstrucció del plànol parcel·lari (Fot. M. Florensa)

Per tal de reconstruir el mapa, els petits fragments s'han hagut de consolidar amb paper japonès tipus Tengujo i cola meti-cel·lulòsica Tylose MH300 rebaixada al 5% en aigua desionitzada. Un cop finalitzat el procés, el document s'ha enganxat damunt d'un suport en paper japonès Hosokawa tenyit, per damunt del qual s'ha estès Tylose MH300 diluït al 3% i s'ha fet assecat per tensió. El mateix procediment diluït en un 1% també s'ha efectuat per la part anterior del mapa, aquesta vegada deixant-lo assecat amb un pes. Un cop finalitzat el tractament, per tal de conservar el document original, s'ha confeccionat una carpeta a base de cartró ploma Fore-Core lliure d'àcid, cinta autoadhesiva de lli blanc amb un adhesiu de ph neutre i veta blanca de cotó, amb una camisa interior de solapes feta amb paper de conservació Heritage Archival PHotokraft.

MESURES DE CONSERVACIÓ DESPRÉS DE LA SEVA RESTAURACIÓ.

Considerant que el material constituït del mapa és de paper, i que aquest material és altament sensible als canvis de temperatura i sobretot humitat relativa, cal que els paràmetres ambientals es mantinguin estables i sense oscil·lacions brusques. Actualment es troba dipositat a l'Arxiu Administratiu municipal, a l'interior d'una carpeta de conservació creada especialment per protegir el document i a l'interior d'un arxivador de calaixos. La temperatura ambient és de 18°C - 20°C i la humitat relativa, del 50 a 55%.

El mapa restaurat es pot consultar on-line a la Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. També es té una còpia digitalitzada a l'Arxiu Històric del Museu Municipal.

A més a més, a partir de l'escaneig a l'ICGC s'ha fet una reproducció en paper, mida real d'alta resolució emmarcada amb vidre, dipositada a l'arxiu del museu.

DIFUSIÓ.

Un cop restaurat, l'existència del mapa s'ha donat a conèixer al públic a través d'una presentació el dia 18 de maig de l'any 2014, amb motiu del Dia Internacional dels Museus. També s'ha fet difusió als cicles superior de primària de les escoles del municipi, i a Institut.

Finalment, es presenta l'any 2014 a les Sessions d'Estudis Mataronins. Des de llavors és objecte d'estudi.

CONCLUSIONS.

Aquet cas ens explica com, un cop més, la documentació municipal s'ha menystingut, no donant-li el valor que es mereix.

La restauració i digitalització d'aquest mapa permet posar a l'abast dels investigadors un bé que ens permet estudiar un paisatge històric, Cabrils, en la seva globalitat. Un paisatge modificat per l'home al llarg dels segles, i que cal comprendre per entendre el passat. La cartografia actual i el SIG facilita per estudis comparatius la possibilitat d'estudiar l'evolució d'aquest paisatge. Camins, cases, jaciments arqueològics, monuments, masos, feixes i camps, conreus, arbres, mines i pous, carrerades, sèquies, recs, molins, forns i fargues o encara, els límits municipals, torrents,... documents únics que ens poden aportar una gran quantitat d'informació per a futurs estudis.

Laura Bosch Martínez
Historiadora i tècnica en patrimoni.
Gerent del Museu Municipal de Cabrils

Mapa parcel·lari original restaurat (Repr. ICGC)

BIBLIOGRAFIA

- BOSCH, LAURA (2014). Memòria d'Informe Patrimonial. Projecte de digitalització i restauració de 2 mapes parcel·laris corresponents al Municipi de Cabriels, del segle XIX. Museu Col·lecció Municipal de Cabriels.
- BOSCH, LAURA (2013). Informe Patrimonial de seguiment dins del projecte de digitalització i restauració del mapa parcel·lari corresponent al municipi de Cabriels de l'any 1846. 29 octubre 2013. Museu Col·lecció Municipal de Cabriels.
- BOSCH, LAURA (2013). Informe Patrimonial. Projecte de digitalització i restauració de dos mapes parcel·laris corresponents al municipi de Cabriels del segle XIX. Número de registre 1112. 1 de març de 2013. Museu Col·lecció Municipal de Cabriels.
- FLORENSA, MONTSERRAT (2014). Informe d'intervenció. Treballs de conservació i restauració del mapa parcel·lari "Plano Estadístico de Santa Cruz de Cabriels... de las fincas i sus propietarios en el mes de 19 de noviembre de 1846", del Museu Col·lecció de Cabriels. Ed. Nubilum. Smart Doc.
- MONTANER, C.; NADAL, F.; URTEAGA, LUÍS (2011). Cartografia i agrimensura a Catalunya i Balears al segle XIX. Ed. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- NADAL, F.; MURO, J. IGNACIO; URTEAGA, LUÍS (2006). El territori dels geòmetres. Cartografia parcel·lària dels municipis de la província de Barcelona, 1845-1895. Barcelona. Ed. Diputació de Barcelona. ISBN 84-9803-119-2
- NADAL, F.; MURO, J. IGNACIO; URTEAGA, LUÍS (2003). Cartografia parcel·lària i estadística territorial a la província de Barcelona (1845-1895).
- SERRANO RIVA, A.; BARBACHANO, P. (2005). La Cartografia cadastral a Espanya (segles XVIII-XX). Ponències presentades al Seminari d'Història de la Cartografia, celebrat a l'Institut Cartogràfic de Catalunya els dies 20 i 21 d'octubre de 2005. Barcelona. Ed. Institut Cartogràfic de Catalunya, 2007. Monografies ISBN 978-84-393-7381-0